

НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ СТРАТЕГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ НАН УКРАЇНИ
КАФЕДРА ОПОДАТКУВАННЯ
ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. С. КУЗНЕЦЯ

**Моніторинг і коментарі
до нормативно-правових актів
у сфері оподаткування**

Червень, 2016 р.

Харків-Київ, 2016

Методологія дослідження

Моніторинг законодавчих та нормативно-правових актів у сфері оподаткування – спільний, постійно діючий проект НДЦ ІПР НАН України (<http://ndc-ipr.org>), кафедри оподаткування ХНЕУ ім. С. Кузнеця (<http://vk.com/public76418287>), НІСД при Президентові України (<http://www.niss.gov.ua>).

Метою щомісячного Моніторингу є:

- оперативний аналіз нормативно-правових актів в сфері оподаткування;
- експертна оцінка ризиків, пов'язаних з прийняттям нових нормативних актів.

Методологія аналізу законодавчих та нормативно-правових актів передбачає ідентифікацію їх впливу на діяльність платників податків, порівняння нової редакції аналізованої норми з попередньою; оцінку можливої результативності відповідних змін з відокремленням позитивних наслідків та потенційних недоліків (ризиків). Критерії оцінки очікуваної результативності:

- узгодженість з діючою нормативно-правовою базою;
- спрощення або ускладнення податкового обліку;
- вплив на надходження коштів до бюджетів;
- вплив на економічну активність платників податків;
- зменшення або збільшення корупційних ризиків;
- доцільність використання конкретного інструмента порівняно з можливими альтернативами.

Аналіз законодавчих та нормативно-правових актів здійснюється за такими напрямками:

- зміни системи оподаткування і в адмініструванні податків;
- зміни в оподаткуванні окремими податками, зборами, платежами.
- довідкова інформація, пов'язана з оподаткуванням.

Моніторинг передбачає щомісячне оприлюднення результатів.

Зміст

1. Система оподаткування і адміністрування податків	-
1.1. Реформування податкової системи	-
1.2. Регіональні аспекти оподаткування	-
1.3. Адміністрування податків	4
1.4. Податковий контроль	-
2. Окремі податки і збори	-
2.1. Податок на прибуток підприємств	-
2.2. Податок на доходи фізичних осіб	8
2.3. Податок на додану вартість	9
2.4. Акцизний податок	-
2.5. Екологічний податок	-
2.6. Рентна плата	-
2.7. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	-
2.8. Транспортний податок	-
2.9. Плата за землю	-
2.10. Єдиний податок	-
2.11. Збір за місця для паркування транспортних засобів	-
2.12. Туристичний збір	-
3. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування	-
4. Довідкова інформація	12
5. Нормативно-правові акти, що набули чинності в червні 2016 р.	13

1. СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ І АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ

1.3. Адміністрування податків

1. Про затвердження Змін до Порядку надіслання контролюючими органами податкових повідомлень-рішень платникам податків. Наказ Міністерства фінансів України від **23.05.2016** р. № **498** (набуває чинності **11.07.2016** р.).

Коментар: Внесені зміни узгоджують «Порядок надання контролюючими органами податкових повідомлень-рішень» зі змінами, що були внесені до Податкового кодексу в грудні 2015 року.

Основні зміни зводяться до наступного.

По-перше, уточнено випадки складання податкових повідомлень-рішень та їх перелік:

Попередня редакція	Нова редакція
«Р» - у разі виявлення за результатами перевірок завищення або заниження податкових зобов'язань платника податків та/або у разі застосування штрафних (фінансових) санкцій, передбачених Кодексом (крім штрафних (фінансових) санкцій або інших грошових зобов'язань , визначених іншими формами податкових повідомлень-рішень) (додаток 2);	«Р» - у разі виявлення за результатами перевірок завищення або заниження податкових зобов'язань платника податків та застосування штрафних (фінансових) санкцій, передбачених Кодексом, за наслідками таких перевірок (крім грошових зобов'язань та/або штрафних (фінансових) санкцій , визначених іншими формами податкових повідомлень-рішень) (додаток 2)»;
«С» - у разі застосування штрафної (фінансової) санкції (штрафу) за порушення норм іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи (додаток 10);	«С» - у разі застосування штрафної (фінансової) санкції (штрафу) та/або пені за порушення норм іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, в тому числі за порушення у сфері зовнішньоекономічної діяльності (додаток 10);
«У» - у разі застосування штрафних (фінансових) санкцій (штрафу) та/або пені за порушення у сфері зовнішньоекономічної діяльності (додаток 11);	«ПС» - у разі застосування штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) за порушення податкового законодавства (крім штрафних (фінансових) санкцій (штрафів), визначених іншими формами податкових

Попередня редакція	Нова редакція
	повідомлень-рішень) (додаток 11);
Форма відсутня	«ПН» - у разі виявлення помилок при зазначенні обов'язкових реквізитів податкових накладних, передбачених пунктом 201.1 статті 201 Кодексу (додаток 14)

По-друге, уточнено, що окремі податкові повідомлення-рішення складаються тільки у разі **зменшення** (у попередній редакції – передбачалось також у випадках збільшення) контролюючим органом суми бюджетного відшкодування, зменшення від'ємного значення об'єкта оподаткування податком на прибуток або від'ємного значення суми податку на додану вартість.

В цілому внесені зміни носять нейтральний характер і спрямовані на деяке спрощення роботи контролюючих органів.

2. Про затвердження Змін до Порядку подання повідомлень про відкриття/закриття рахунків платників податків у банках та інших фінансових установах до контролюючих органів. Наказ Міністерства фінансів України від 18.05.2016 р. № 488 (набуває чинності 01.07.2016 р.).

Коментар: Зміни затверджено та введено в дію з метою приведення у відповідність діючого порядку подання повідомлень про відкриття/закриття рахунків платників податків з оновленими процедурами державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців:

- додано нову норму, що у разі відкриття/закриття одного спільного рахунку у цінних паперах для декількох осіб, у спільній власності яких перебувають цінні папери, депозитарні установи направляють Повідомлення щодо кожного платника податків окремо із зазначенням у Повідомленнях спільного рахунку;
- дію порядку розповсюджено на процедури відкриття рахунків не тільки підприємців, а й громадських формувань;
- уточнено підстави для відмови у взятті контролюючим органом рахунка на облік, зокрема передбачено випадок, коли рахунок в цінних паперах може відкриватись декільком платникам податків.

Внесені зміни узгоджують вимоги податкового законодавства та законодавства про державну реєстрацію потенційних платників податків. Конкретизація окремих норм зменшує ризики прийняття неправомірних рішень контролюючими органами.

3. Про затвердження Порядку ведення органами Державної фіскальної служби України оперативного обліку податків і зборів, митних та інших платежів до бюджетів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Наказ Міністерства фінансів України від 07.04.2016 р. № 422 (набув чинності 10.06.2016 р.).

Коментар: Цим наказом скасовано дію:

- наказу Міндоходів від 05 грудня 2013 року № 765 «Про затвердження Порядку ведення органами Міністерства доходів і зборів України оперативного обліку податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, інших платежів, які сплачуються під час митного оформлення товарів»;
- наказу Державної податкової адміністрації України від 17 грудня 2010 року № 953 «Про затвердження Інструкції про порядок нарахування та погашення пені за платежами, що контролюються органами державної податкової служби».

У порядку ведення оперативного обліку податкових платежів серед нових норм є детальна регламентація процедур:

- ✓ оперативного обліку сум бюджетного відшкодування ПДВ;
- ✓ приймання та реєстрації звітних документів, поданих платниками податків;
- ✓ проведення арифметичного та логічного контролю звітних документів;
- ✓ визначення органами ДФС податкових зобов'язань платників податків у випадках, не пов'язаних із порушенням податкового законодавства (податкові зобов'язання фізичних осіб – платників з майнового податку);
- ✓ контролю за повнотою, своєчасністю та достовірністю ведення індивідуальних карток платника податків.

Порядок нарахування пені узгоджено зі змінами, що були внесені до Податкового кодексу протягом 2014-2015 років.

В цілому, за рахунок більш детальної регламентації процедур оперативного обліку податкових платежів, нарахування та сплати пені знижується ризик прийняття неправомірних рішень контролюючими органами.

2. ОКРЕМІ ПОДАТКИ, ЗБОРИ І ПЛАТЕЖІ

2.2. Податок на доходи фізичних осіб

Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо звільнення від оподаткування пенсій» від 02.06.2016 р. № 1411-VIII (Офіційне опублікування: «Голос України» № 109 від 14.06.2016 р.; Дата набрання чинності: 01.07.2016 р.)

Коментар: Законом введено зміни до окремих положень Податкового кодексу України, що регламентують формування загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податку на доходи фізичних осіб, зокрема в частині механізму оподаткування пенсій:

Попередня редакція	Нова редакція	Позитивні наслідки	Ризики (недоліки)
До загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податку включаються такі доходи: 164.2.19. суми пенсій (включаючи суму їх індексації, нараховану відповідно до закону) або щомісячного довічного грошового утримання, отримуваних платником податку з Пенсійного фонду України чи бюджету згідно із законом, якщо їх розмір перевищує три розміри мінімальної заробітної плати (у розрахунку на місяць), встановленої на 1 січня звітного податкового року, – у частині такого перевищення, а також пенсій з іноземних джерел, якщо згідно з міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, такі пенсії підлягають оподаткуванню чи не оподатковуються в країні їх виплати.	До загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податку включаються такі доходи: 164.2.19. суми пенсій (включаючи суму їх індексації, нараховану відповідно до закону) або щомісячного довічного грошового утримання, отримуваних платником податку з Пенсійного фонду України чи бюджету згідно із законом, якщо їх розмір перевищує десять розмірів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність (у розрахунку на місяць), встановленого на 1 січня звітного податкового року, – у частині такого перевищення, а також пенсій з іноземних джерел, якщо згідно з міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, такі пенсії підлягають оподаткуванню чи не оподатковуються в країні їх виплати.	Для платників податків, що отримують пенсії з Пенсійного фонду України чи бюджету згідно із законом, – зменшено розмір доходу, що підлягає оподаткуванню.	Недоотримання частини надходжень з ПДФО до державного та місцевих бюджетів. Відповідні доходи зведеного бюджету від оподаткування пенсій в 2015 р. становили 1,1 млрд грн

Попередня редакція	Нова редакція	Позитивні наслідки	Ризики (недоліки)
167.4. Ставка податку становить 15 відсотків бази оподаткування щодо перевищення суми пенсії (включаючи суму її індексації, нараховану відповідно до закону)...	167.4. Ставка податку становить 18 відсотків бази оподаткування щодо перевищення суми пенсії (включаючи суму її індексації, нараховану відповідно до закону)	Норма сприяє реалізації принципу соціальної справедливості в оподаткуванні	Збільшення розміру ставки податку призводить до зменшення розміру доходу фізичних осіб-пенсіонерів з надвеликими пенсіями

Внесені зміни можна розглядати як позитивні, оскільки в цілому вони призводять до зниження податкового навантаження на доходи пенсіонерів.

2.3. Податок на додану вартість

Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України» від 25 травня 2016 р. № 503 (набирає чинності з 1 липня 2016 р.)

Коментар: Даним Наказом Міністерство фінансів України внесло зміни до наказів щодо порядку заповнення податкової декларації з ПДВ (наказ від 28.01.2016 р. № 21), Положення про реєстрацію платників ПДВ (наказ № 1130 від 14.11.2014 р.) та Порядку заповнення податкової накладної (наказ № 1307 від 31.12.2015 р.).

Основні зміни	Позитивні наслідки	Ризики (недоліки)
Зміни до порядку заповнення податкової декларації з ПДВ		
В додатку 2 тепер відсутня необхідність вказувати індивідуальний податковий номер покупця. Для розшифрування від'ємного значення з рядка 21 в додатку зазначатиметься інформація про місяць і рік виникнення такого значення, а також його сума.	– спрощення порядку складання декларації та зменшення спірних питань і, як наслідок, зменшення	– необхідність адаптації платників до нових правил складання декларації та оновлення
Оновлено додаток 3, в якому розшифруватиметься інформація про суми податку, фактично сплачені в попередніх та звітному (податкових)		

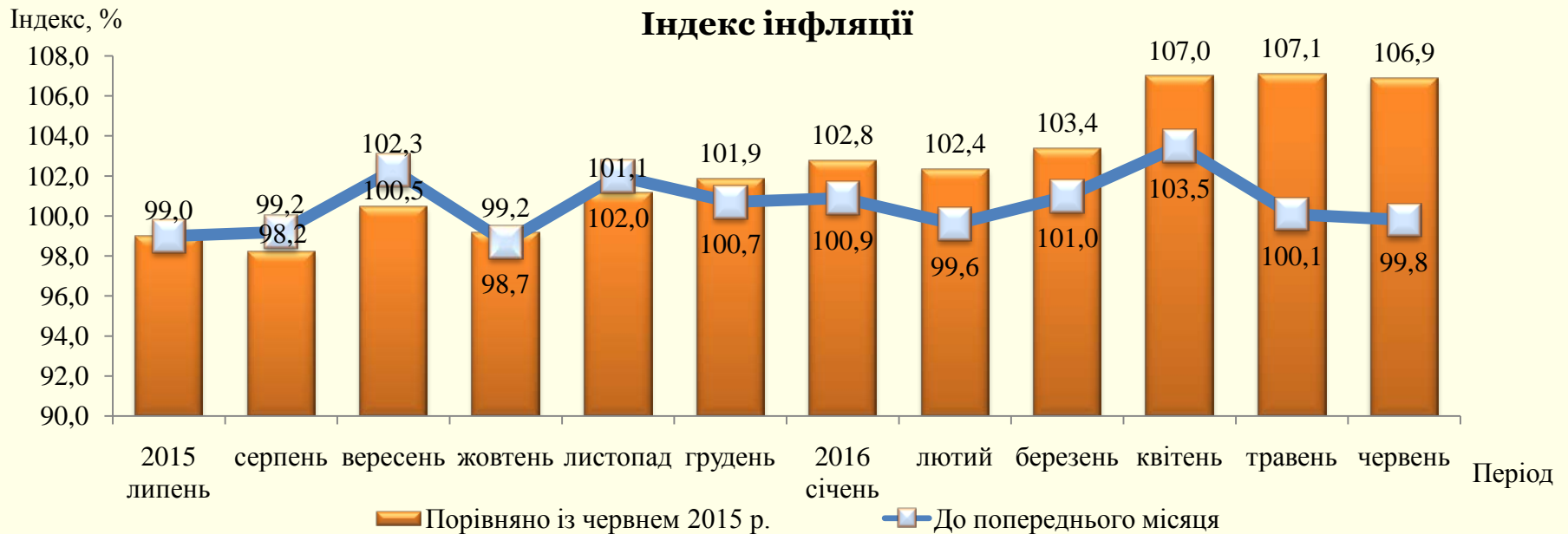
Основні зміни	Позитивні наслідки	Ризики (недоліки)
<p>Оновлено додаток 3, в якому розшифруватиметься інформація про суми податку, фактично сплачені в попередніх та звітному (податкових)</p> <p>У таблиці 1 додатка 5 відсутній обов'язок розшифрування податкових зобов'язань у розрізі умовних ІПН "300000000000" (операції із вивезення товарів за межі території України) та "500000000000"(складання податкової накладної отримувачем (покупцем) послуг від нерезидента, місце постачання яких розташоване на митній території України.</p> <p>Із таблиці 2 додатку 5 щодо розшифрування податкового кредиту прибрати один із підсумовуючих рядків – «усього за основною ставкою та ставкою 7%».</p> <p>Уточнено примітку до додатка 9 щодо податкового періоду, за який розраховується показник питомої ваги сільськогосподарських товарів (послуг), - дванадцять попередніх послідовних звітних (податкових) періодів сукупно. Для новоствореного платника - звітний податковий період.</p> <p>Виправлена технічна помилка щодо заповнення рядку 11.1 у таблицях 2 і 3 додатку 10</p>	<p>витрат часу на надання податкових консультацій контролюючими органами</p>	<p>програмного забезпечення для складання податкових декларацій в електронному вигляді – необхідність оновлення програмного забезпечення для здійснення перевірки податкових декларацій</p>
Зміни до Положення про реєстрацію платників ПДВ		
<p>1. При поданні Реєстраційної заяви платника (ф. № 1-ПДВ) або Заяви про анулювання реєстрації платника ПДВ (ф. № 3-ПДВ) до них не додаються додатки (про причини реєстрації платником ПДВ або анулювання реєстрації платника ПДВ)</p>	<p>– спрощення процедури реєстрації та анулювання реєстрації для платників податків та контролюючих органів</p>	
Зміни до Порядку заповнення податкової накладної		
<p>1. Норми наказу приведено у відповідність до норм п. 44 підрозділу 2 розділу XX Податкового кодексу України, згідно якого платники ПДВ, які здійснюють постачання (у тому числі оптове), передачу, розподіл</p>	<p>– відповідність норм наказу Міністерства фінансів та</p>	

Основні зміни	Позитивні наслідки	Ризики (недоліки)
<p>електричної та/або теплової енергії, постачання вугілля та/або продуктів його збагачення товарних позицій 2701, 2702, 2703 00 00 00, 2704 00 згідно з УКТ ЗЕД, визначають дату виникнення податкових зобов'язань та податкового кредиту за касовим методом.</p> <p>У разі, коли зазначені вище операції мають безперервний або ритмічний характер постачання, можуть складатися зведені податкові накладні не пізніше останнього дня місяця, в якому отримано кошти (якщо покупці – платники ПДВ, то зведені накладні складаються на кожного платника податку з урахуванням усієї суми отриманих коштів протягом місяця; якщо покупці – не платники ПДВ, - одну зведену податкову накладну з урахуванням усіх отриманих коштів протягом місяця)</p>	<p>Податкового кодексу України зменшує кількість спірних питань, які могли б виникати при здійсненні певних господарських операцій</p>	<p>Не визначено однозначні критерії ритмічного характеру постачання</p>

Метою внесених змін є приведення у відповідність норм наказів Міністерства фінансів України до норм Податкового кодексу України. Перевагою аналізованого нормативно-правового акту є зменшення витрат часу платників ПДВ на складання податкових декларацій та можливе зменшення витрат контролюючих органів на надання податкових консультацій з питань складання податкової документації з ПДВ.

Головним недоліком внесених змін є те, що вони приймаються всередині року, що зумовлює необхідність адаптуватися до них як платникам податків так і контролюючим органам (з точки зору порядку складання декларації та її перевірки, а також оновлення відповідного програмного забезпечення).

4. ДОВІДКОВА ІНФОРМАЦІЯ

За даними Державної служби статистики України, у червні 2016 р. простежувалася дефляція порівняно із попереднім місяцем. Відповідні зміни є наслідком зменшення споживчих цін на одяг і взуття (-2,0%) та продукти харчування (-0,6%). Індекс споживчих цін з початку 2016 р. склав 4,9%, що значно менше рівня відповідного показника за аналогічний період 2015 р. (40,7%). Порівняно із червнем 2015 р. (за останні 12 місяців) ціни на споживчому ринку зросли на 6,9%.

Значення індексу інфляції може впливати на:

- коригуючі коефіцієнти, які застосовуються до ставок рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин (п. 252.22 ПКУ);
- індексацію нормативної грошової оцінки земель (ст. 289 ПКУ). Індекс споживчих цін за 2015 рік застосовується із значенням 120 відсотків (п. 6 підрозділу 6 Розділу XX);
- базу оподаткування єдиним податком для платників єдиного податку четвертої групи (п. 2921.2 ПКУ);
- індексацію ставок акцизного податку, екологічного податку, рентної плати (абз. 9 пункту 4 Розділу XIX).

5. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ, ЩО НАБУЛИ ЧИННОСТІ В ЧЕРВНІ 2016 р.

Найменування нормативного акту	Дата набуття чинності
1. Закон України «Про внесення змін до статті 189 Податкового кодексу України щодо стимулювання розвитку ринку вживаних товарів» від 12 квітня 2016 р. № 1084-VIII.	01.06.2016 р. (див. випуск моніторингу за травень)
2. Наказ Міністерства фінансів України «Про внесення змін до Порядку формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 11.04.2016 р. № 441.	01.06.2016 р. (див. випуск моніторингу за травень)
3. Про затвердження Порядку ведення органами Державної фіскальної служби України оперативного обліку податків і зборів, митних та інших платежів до бюджетів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Наказ Міністерства фінансів України від 07.04.2016 р. № 422.	10.06.2016 р. (див. даний випуск моніторингу)

**Моніторинг підготовлено експертно-аналітичною групою
Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові
України
Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку
Національної Академії Наук України
Кафедри оподаткування Харківського національного економічного
університету ім. Семена Кузнеця**

під керівництвом:

заступника директора НДЦ ІПР з наукової роботи, доктора економічних наук, професора, Заслуженого економіста України **Ю.Б. Іванова** ;

першого заступника директора НІСД при Президентові України, чл.-корр. НАН України, доктора економічних наук, професора, Заслуженого діяча науки і техніки України **О.С. Власюка**.

за участю: завідувача кафедри оподаткування, к.е.н., доц. **О.Є. Найденка**;

доцента кафедри оподаткування, к.е.н. **С.В. Антоненка**;

доцента кафедри оподаткування, к.е.н., доц. **А.О. Єніної-Березовської**;

доцента кафедри оподаткування, к.е.н., доц. **Є.І. Котлярова**;

старшого викладача кафедри оподаткування, к.е.н. **О.С. Віннікової**;

старшого викладача кафедри оподаткування, к.е.н. **О.В. Костяної**;

старшого викладача кафедри оподаткування **Г.В. Назаренко**;

викладача кафедри оподаткування **О.В. Белосвета**;

аспіранта кафедри оподаткування **С.К. Капустника**.

Рецензент НІСД – головний консультант відділу фінансової безпеки, к.е.н. **Ю.В. Касперович**.

Моніторинг розміщено на сайтах:

Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України: <http://www.ndc-ipr.org>

Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України: <http://www.niss.gov.ua>

та на сторінці кафедри оподаткування Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця: <http://vk.com/public76418287>.